

KONKURENCES PADOME

Blaumaņa ielā 5a, Rīgā, LV-1011 ♦ Tālrunis 7282865 ♦ Fakss 7242141

L Ē M U M S

Rīgā

Nr.E02-2

(Prot. Nr.2, 4.§)

2008.gada 9.janvārī

**Par pārkāpuma konstatēšanu,
tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu**

Lieta Nr. 839/07/05/15

**Par Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausulas iespējamo pārkāpumu
SIA „Latvijas propāna gāze” darbībās**

11.04.2007. Konkurences padome saņēma Valsts energoinspekcijas (turpmāk – VEI) 05.04.2007. vēstuli Nr.38 par SIA „Latvijas propāna gāze” (turpmāk LPG). VEI pēc Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas lūguma veica LPG pārbaudi. Pārbaudes gaitā tika konstatēts, ka LPG *Tehniskajos noteikumos gāzes apgādei* 7. punktā ir noteikts: pirms gāzes apgādes sistēmas pieņemšanas ekspluatācijā Lietotājam nepieciešams noslēgt līgumu ar LPG par sašķidrinātās naftas gāzes piegādi. Papildus *Līgumā par 80 litru sašķidrinātās naftas gāzes balonu grupu iekārtas nomu un gāzes piegādi* 5.1. punktā ir noteikts: nomniekam nav tiesības izmantot trešās personas piegādāto gāzi LPG uzstādītajai sašķidrinātās naftas gāzes balonu grupas iekārtai. VEI lūdz izvērtēt, vai šajā situācijā ar minētajiem pakalpojuma nosacījumiem nav pārkāptas Konkurences likumā noteiktās normas.

Vēstulei ir pievienotas dokumentu kopijas (SIA „Latvijas propāna gāze” 08.11.2005. Tehniskie noteikumi gāzes apgādei Nr.1219 un SIA „Latvijas propāna gāze” līgums Nr.03-2105).

Konkurences padome, izvērtējot VEI 05.04.2007. vēstulē Nr.38 par SIA „Latvijas propāna gāze” ietverto informāciju, un pamatojoties uz Konkurences likuma 8. panta pirmās daļas 1. punktu, 22. panta 3. punktu un 25. pantu, 23.05.2007 (Prot.30, 4§) nolēma ierosināt lietu par Konkurences likuma 13. panta ģenerālklausulas iespējamo pārkāpumu SIA „Latvijas propāna gāze” darbībās, sasaistot balonu grupu iekārtu nomas pakalpojumu ar 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes pārdošanu.

SIA „Latvijas propāna gāze” ir Latvijas Republikas Komercreģistrā reģistrēta kapitālsabiedrība (vienotais reģistrācijas numurs 40003493561). Atbilstoši Latvijas Republikas Uzņēmuma reģistra datiem, kapitālsabiedrības juridiskā adrese: Kurzemes prospekts 19, Rīga, LV-1067.

Konkurences padome, pamatojoties uz Konkurences likuma 8. panta pirmās daļas 2. punktu, 21.11.2007. nolēma pagarināt lēmuma pieņemšanas termiņu lietā Nr. 839/07/05/15 uz laiku līdz 2008. gada 17. janvārim.

Pamatojoties uz Konkurences likuma 26. panta sesto un septīto daļu, 22.11.2007. LPG tika nosūtīts paziņojums par lēmuma pieņemšanai nepieciešamo faktu konstatēšanu, tiesībām iepazīties ar lietu, izteikt viedokli un iesniegt papildu informāciju.

Lietas izpētes gaitā Konkurences padome pieprasīja informāciju un saņēma atbildes no LPG, SIA „Rajters”, Valsts energoinspekcijas, SIA ”Pro gāze SNGB”, SIA „INTER GAZ”, SIA „INTER GAZ MT”, SIA „HAG” un LR Uzņēmuma reģistra.

Izvērtējot lietā Nr. 839/07/05/15 esošo informāciju, Konkurences padome

konstatēja:

[1] Konkrētā tirgus definīcija

Saskaņā ar Konkurences likuma 1. panta 4. punktu „konkrētais tirgus ir konkrētās preces tirgus, kas izvērtēts saistībā ar konkrēto ģeogrāfisko tirgu”. Atbilstoši Konkurences likuma 1. panta 5. punktam „konkrētās preces tirgus ir noteiktas preces tirgus, kurā ietverts arī to preču kopums, kuras var aizstāt šo noteikto precī konkrētajā ģeogrāfiskā tirgū, ņemot vērā pieprasījuma un piedāvājuma aizstājamības faktoru, preču pazīmes un lietošanas īpašības” un atbilstoši Konkurences likuma 1. panta 3. punktam „konkrētais ģeogrāfiskais tirgus ir ģeogrāfiskā teritorija, kurā konkurences apstākļi konkrētās preces tirgū ir pietiekami līdzīgi visiem šā tirgus dalībniekiem, un tādēļ šo teritoriju var nošķirt no citām teritorijām”.

1.1. Konkrētās preces tirgus

LPG savā 08.06.2007.vēstulē Nr.01-6/548 norādīja, ka kopš 2002. gada nodarbojas ar jauna pakalpojuma sniegšanu – gāzes apgādes iekārtas, kas sastāv no balona konteineru un sešiem 80 litru gāzes baloniem (balonu grupu iekārta) iznomāšanas patērētājiem, kas māju apkurei vēlas izmantot sašķidrināto naftas gāzi. Parasti sašķidrinātās naftas gāzes iekārtas ir uzstādītas dzīvojamās mājās pilsētās un ciematos, kur nav pieejama dabasgāze. Kā pagaidu risinājumu šādu pakalpojumu (balonu grupu iekārtas noma) izvēlas, ja konkrēto māju būvētāji AS „Latvijas gāze” ir ieguvuši informāciju, ka viņiem tuvāko gadu laikā tiks nodrošināta dabas gāzes piegāde, un māju īpašnieki varēs izmantot apkurē dabas gāzi, kas šobrīd Latvijā ir ērts un populārs apkures veids. Tā kā gāzes apkures katls sašķidrinātajai naftas gāzei ir izmantojams arī dabas gāzei, tas ļauj izbūvēt apkures

sistēmu, paredzot, ka apkurē tiks izmantota dabas gāze, bet kamēr dabas gāzes nav, izmantot sašķidrināto naftas gāzi. Kā pastāvīgu risinājumu apkurei šo pakalpojumu patērētājs var izvēlēties, ja apsildāmā platība ir neliela (~150 m²).

Izvērtējot iesniegto informāciju, Konkurences padome secināja, ka pēc būtības var izdalīt divus atsevišķus pakalpojuma veidus - 1) Balonu grupas iekārtas nomas (realizācijas) pakalpojums un 2) 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes piegādes pakalpojums.

Šīs lietas kontekstā Konkurences padome izvērtēja pakalpojumu savstarpējas aizvietojamības iespējas no piedāvājuma un pieprasījuma puses. Ņemot vērā, ka šo pakalpojumu gala produkts ir telpu apkure, tika analizēti citi kurināmā veidi.

Cietais kurināmais (ogles, malka,) ir salīdzinoši lētākais veids, taču tam ir vairāki mīnusi:

- Cietajam kurināmajam nepieciešama vieta, kur to uzglabāt, īpašas neērtības tas var radīt pilsētas iedzīvotājiem;
- Lai kurinātu ar malku, tai ir jābūt sausai, aptuveni divus gadus žāvētai. Ja to neievēro, tai zūd lietderības koeficients, slapja malka bojā arī katlu;
- Malkai izdegot ir jāsavāc ogles un putekļi, kas rada netīrību;
- Degšanas cikliskums (piemēram, kamēr malka deg, temperatūru strauji pieaug, un tikpat strauji krītas, kad kurināmais ir izdedzis).

Granulas – izvēloties šo kurināmā veidu, jāņem vērā, ka kurināmā krājumi patstāvīgi jāatjauno un jāuzglabā sausā vietā, kā arī regulāri jātīra katls.

Elektrība – visdārgākais kurināmā veids, kā arī šādas sistēmas montāža un instalēšana jau uzbūvētā mājā prasa papildu līdzekļus.

Dīzeļdegviela – vidēji dārgs kurināmā veids. Nepieciešamas degvielas uzglabāšanas tvertnes, kuras pie noteiktiem nosacījumiem var ievietot ēkā vai ierakt zemē. Reizi gadā jāiesniedz pieteikumu Akcizēto preču pārvaldei dīzeļdegvielas iepirkšanas atļaujai bez akcīzes nodokļa.

Lai izbūvētu gāzes apgādes iekārtu, patērētājam ir jāiegulda salīdzinoši nelieli līdzekļi (saskaņā ar pielikumu līg.Nr.04-104 2004.2.11- Gāzes iekārtojuma ierīkošanas izmaksu tāme Ls 364,16) un šī iekārta neaizņem lielu platību.

Tāpat Konkurences padome izvērtēja, vai 80 litru baloni nav aizvietojami ar cita tilpuma baloniem, bet LPG *Tehniskajos noteikumos gāzes apgādei* ir teikts, ka sašķidrinātās naftas gāzes apgāde ir iespējama no izbūvējamās 6x80 litru balonu iekārtas, līdz ar to Konkurences padome secina, ka nav iespējams 80 litru balonus aizstāt ar cita tilpuma (izmēra) baloniem.

Kaut arī apkurei sašķidrināto naftas gāzi var aizstāt ar oglēm, malku, šķeldas granulām, dīzeļdegvielu, elektrību, tomēr izvērtējot pieprasījuma aizstājamību un ņemot vērā tādu faktorus kā piegāde līdz dzīvesvietai, tehniskā uzstādīšana un ieviešana, ērta lietošana un alternatīvai apkurei nepieciešamās infrastruktūras esamība, kā arī to, ka lielākoties jau sākotnēji projektējot ēku, ir paredzēts, ka nākotnē apkure tiks nodrošināta ar dabas gāzi, Konkurences padome secina, ka gāzes apgādes iekārtas noma un 80 litru balonos pildītā sašķidrinātā naftas gāzes piegāde nav aizvietojama ar augstāk minētajām alternatīvām iespējām

un saskaņā ar Konkurences likuma 1. panta 5. punktu var izdalīt divus atsevišķus *konkrētās preces tirgus*:

1) *Balonu grupu iekārtas nomas (realizācijas) pakalpojums*;

Saskaņā ar likumu „Par bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību” 4. un 6. pantu, Valsts darba inspekcija veic bīstamo iekārtu reģistrāciju, un komersantiem, kuri veic bīstamo iekārtu montāžu, ir pienākums paziņot par komercdarbības uzsākšanu vai izbeigšanu šajā jomā. VEI (12.09.2007. gada vēstulē Nr.127) ir iesniegta informācija par diviem komersantiem, kuru valdījumā ir balonu grupu iekārtas-LPG un SIA „Rajters”.

Nemot vērā, ka 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes tirdzniecība balonu grupu iekārtām tiek realizēta mazumtirdzniecībā, otrs *konkrētās preces tirgus*:

2) *80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes mazumtirdzniecība*.

Sašķidrinātās naftas gāzes realizāciju jebkurā pildījumā līdz 2007.gada 1.novembrim regulēja Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (turpmāk – SPRK) saskaņā ar MK noteikumiem Nr.297 „Noteikumi par regulējamiem sabiedrisko pakalpojumu veidiem”, bet kopš 2007.gada 1.novembra sašķidrinātās naftas gāzes realizācija jebkurā pildījumā, t.sk. 80 litru balonos pildītā sašķidrinātā naftas gāze, ir izslēgta no regulējamo pakalpojumu veidiem. 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes pārdošanas tirgū gan ar mazumtirdzniecību, gan ar vairumtirdzniecību nodarbojas vairāki komersanti - LPG, SIA „Rajters” un SIA „HAG”.

Savukārt SIA „INTER GAZ”, SIA „INTER GAZ MT” un SIA „Pro gāze SNGB” nodarbojas tikai ar 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes vairumtirdzniecību, līdz ar to, šie komersanti ir uzskatāmi par potenciāliem tirgus dalībniekiem.

1.2. Konkrētais ģeogrāfiskais tirgus

No LPG 30.10.2007. vēstules Nr.01-4/1061 klāt pievienotā pielikuma Nr.1.1., kur ir uzskaitītas iznomātās (realizētās) 80 litru balonu iekārtas pa reģionālajām apkalpes zonām, var secināt, ka LPG šo pakalpojumu sniedz visā Latvijas teritorijā. Arī SIA „Rajters”, kurš pamatā 80 litru balonu apmaiņu veic Jūrmalā, Rīgā un Rīgas rajonā, uzskata, ka pēc atsevišķas vienošanās uzņēmumam būtu iespējams piegādāt minētos balonus arī citos Latvijas reģionos.

Konkurences apstākļi un nosacījumi *konkrētās preces tirgū* (sk. lēmuma 1.1.punktu) ir pietiekami līdzīgi visiem tirgus dalībniekiem visā Latvijas teritorijā, Konkurences likuma 1. panta 3. punkta izpratnē *konkrētais ģeogrāfiskais tirgus ir Latvijas Republika*.

Šīs lietas kontekstā un Konkurences likuma 1.panta 4.punkta izpratnē var izdalīt divus *konkrētos tirgus*:

1) *Balonu grupu iekārtas nomas (realizācijas) pakalpojums Latvijas teritorijā*;

2) *80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes mazumtirdzniecība Latvijas teritorijā*.

LPG viedoklis

LPG (30.11.2007. vēstule Nr.01-6/1201), pēc iepazīšanās ar lietu noraida tajā izvērtētās alternatīvās enerģijas iegūšanas veidus, norādot, ka šīs lietas aspektā parasti pastāv izvēles iespējas starp sašķidrināto gāzi, elektroenerģiju vai atlikt dzīvošanu mājā.

Vērtējot šo pakalpojumu savstarpējas aizvietojamības iespējas no piedāvājuma un pieprasījuma puses, Konkurences padome ņēma vērā, ka šo pakalpojumu gala produkts ir telpu apkure, līdz ar to tika analizēti citi kurināmā veidi. Kā jau LPG ir minējis, lielākoties šādu apkures iespēju izvēlas kā pagaidu risinājumu, ja ir paredzēts nākotnē izmantot dabas gāzi. Tā nodrošināšanai, jau sākotnēji projektējot māju, tiek uzstādīta gāzes apgādes iekārta, kas ir piemērojama arī sašķidrinātai naftas gāzei. Līdz ar to par vienīgo aizvietotājprecī šīs lietas aspektā var uzskatīt tikai dabas gāzi. Bet, tās izmantošana nav atkarīga tikai no patērētāja izvēles, bet gan no pašas infrastruktūras esamības, t.i., dabas gāzes vada.

LPG uzskata, ka turpmāk pieprasījums pēc šādām gāzes apgādes iekārtām samazināsies, jo 80 litru balonos pildītā sašķidrinātā naftas gāze nav piemērota mūsu klimatiskajiem apstākļiem - temperatūrai samazinoties līdz -25°C, gāze balonos iztvaiko nepietiekami.

Konkurences padome, pamatojoties uz Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras publiski pieejamo informāciju, secina, ka vidējā gaisa temperatūra 2004., 2005., 2006. gada apkures sezonās ir bijusi būtiski zemāka kā 2007. gada apkures sezonā, līdz ar to siltie laika apstākļi 2007. gada sākumā ir ietekmējuši sašķidrinātās naftas gāzes apkures vajadzībām patēriņa krišanos 2007.gadā. Jāņem vērā, ka Latvijas teritorijā gaisa temperatūra līdz -25 grādiem pazeminās uz nelielu laika periodu, lielākoties Latvijas austrumu rajonos, savukārt 2005. gadā (*) (vairāk kā 80%), 2006. gadā (*) (vairāk kā 80%) un 2007.gada I-III cet. (*) (vairāk kā 80%) no LPG nomāto balonu grupu iekārtām (30.10.2007. vēstule Nr.01-4/1061), kurām tiek piegādāta 80 litru balonos pildītā sašķidrinātā naftas gāze, tiek iznomātas Rīgas apkalpes zonā. Pakalpojuma esošais pieprasījums un piedāvājums pierāda šāda tirgus pastāvēšanu. Par pieprasījuma stabilitāti liecina to klientu skaits (LPG 19.09.2007. vēstule Nr. 01-6/909) būtiskais īpatsvars (*) (vairāk kā 70%), kas izmantojuši gāzes apgādes iekārtu ilgāk par gadu.

[2] LPG dominējošais stāvoklis konkrētajos tirgos

Saskaņā ar Konkurences likuma 1. panta 1. punktu dominējošais stāvoklis ir tirgus dalībnieka (...) ekonomisks (saimniecisks) stāvoklis konkrētajā tirgū, ja šā dalībnieka (...) tirgus daļa šajā tirgū ir vismaz 40 procenti un šis dalībnieks (...) spēj ievērojami kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci jebkurā konkrētajā tirgū pietiekami ilgā laika posmā, darbojoties pilnīgi vai daļēji neatkarīgi no konkurentiem, klientiem vai patērētājiem.

Par LPG dominējošo stāvokli konkrētajos tirgos liecina tā tirgus daļas unniecīgais tirgus dalībnieku skaits.

Konkurences padome ir izvērtējusi LPG 30.10.2007. vēstulē Nr.01-4/1061, SIA „Rajters” 14.11.2007. vēstulē Nr.3/3.62 un SIA „HAG” (saņemšanas datums 15.11.2007. Nr.2844) norādīto iznomāto (realizēto) 80 litru balonu grupu iekārtu skaitu un mazumtirdzniecībā realizētās 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes apjomus kg un Ls pa pēdējiem trīs (2005; 2006; 2007 I-III cet.) gadiem:

1.tabula

Iznomāto 80 litru balonu grupu iekārtu skaits 2004., 2005., 2006. gadā

Gads Uzņēmums	2005.		2006.		2007. (I-III cet.)	
	skaits	Tirgus daļa %	skaits	Tirgus daļa %	skaits	Tirgus daļa %
LPG	(*)	(*) > 90	(*)	(*) > 90	(*)	(*) > 90
Rajters	(*)	(*) < 10	(*)	(*) < 10	(*)	(*) < 10
Kopā	488	100	478	100	417	100

2.tabula

Mazumtirdzniecībā realizētās 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes apjomi (kg) 2004., 2005., 2006. gadā

	2005.		2006.		2007. (I-III cet.)	
	kg	Tirgus daļa %	kg	Tirgus daļa %	kg	Tirgus daļa %
LPG	(*)	(*) > 80	(*)	(*) > 80	(*)	(*) > 80
Rajters	(*)	(*) < 20	(*)	(*) < 20	(*)	(*) < 20
HAG	(*)	(*) < 1	(*)	(*) < 10	(*)	(*) < 10
Kopā	572 919	100	678 160	100	386 782	100

3.tabula

Mazumtirdzniecībā realizētās 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes apjomi (Ls) 2004., 2005., 2006. gadā

	2005.		2006.		2007 (I-III cet.)	
	Ls	Tirgus daļa %	Ls	Tirgus daļa %	Ls	Tirgus daļa %
LPG	(*)	(*) > 80	(*)	(*) > 80	(*)	(*) > 80
Rajters	(*)	(*) < 20	(*)	(*) < 20	(*)	(*) < 20
HAG	(*)	(*) < 1	(*)	(*) < 10	(*)	(*) < 10
Kopā	221 040	100	327005	100	183 192	100

Izvērtējot tās rīcībā esošo informāciju, Konkurences padome konstatē, ka LPG pietiekami ilgā laika posmā atrodas dominējošā stāvoklī konkrētajos tirgos. Tirgus daļas - 1) balonu grupu iekārtas nomas (realizācija) tirgus Latvijas teritorijā 2005. gadā (*) vairāk kā 90%, 2006. gadā (*) vairāk kā 90%, 2007. gada I-III cet. (*) vairāk kā 90% un 2) 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes mazumtirdzniecības tirgus Latvijas teritorijā latos 2005. gadā (*) vairāk kā >80%, 2006. gadā (*) vairāk kā >80%, 2007. gada I-III cet. (*) vairāk kā 80%. Ņemot vērā LPG ilgstošo dominējošo stāvokli un efektīvas konkurences trūkumu konkrētajos tirgos, Konkurences padome secina, ka LPG ir spējusi būtiski ietekmēt konkurences situāciju konkrētajos tirgos.

LPG viedoklis

Pēc iepazīšanās ar lietu LPG ir izteikusi sekojošus argumentus attiecībā uz šajā sadaļā minēto (30.11.2007. vēstule Nr.01-6/1201) - LPG uzskata, ka balonu grupu iekārtas var iegādāties pie specializētajiem apkures iekārtu piegādātājiem. Konkurences padome nav ņēmusi vērā normatīvajos aktos noteiktā jēdziena "konkrētais tirgus" noteikšanas kārtību un nav vērtējusi barjeras citu piegādātāju iekļūšanai konkrētajos tirgos, līdz ar to nav pamatojuma apgalvojumam par dominējošo stāvokli.

Konkurences padome norāda uz pastāvošajām barjerām un ierobežojumiem konkrētajos tirgos:

1) Gāzes apgādes iekārtas ir klasificējamās kā bīstamās iekārtas, saskaņā ar likumu „Par bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību” 4. un 6. pantu komersantiem ir jāsaņem atļauja šo iekārtu uzstādīšanai. Līdz ar to patērētājs nevar izmantot jebkura specializētā apkures iekārtu piegādāja pakalpojumu, bet tikai tāda, kam ir atļauja (sk.lēmuma 1.1. punktu).

2) Kopš 2007.gada 1.novembra sašķidrinātās naftas gāzes realizācija jebkurā pildījumā, t.sk. 80 litru balonos pildītā sašķidrinātā naftas gāze, ir izslēgta no regulējamo pakalpojumu veidiem.

LPG, sasaistot balonu grupas iekārtu nomu (realizāciju) ar 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes piegādi, ir izveidojis barjeru 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes mazumtirdzniecības tirgus noslēgšanu.

[3] Esošo un potenciālo tirgus dalībnieku viedokļi

Lai objektīvi izvērtētu konkurences apstākļus konkrētajos tirgos un izvērtētu gan konkurentu reālo tirgus varu, gan potenciālo konkurentu iespējas uzsākt komercdarbību 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes mazumtirdzniecības tirgū, Konkurences padome ņēma vērā esošo un potenciālo tirgus dalībnieku, kā arī kontrolējošās institūcijas viedokļus.

SIA „Rajters” veic balonu grupu iekārtu pārdošanu un iznomāšanu kopš 2004. gada novembra. Kā SIA „Rajters” informē 24.10.2007. vēstulē Nr.3/3.59, tiesības izvēlēties 80 litru balonu piegādātājus ir tiem klientiem, kuri ir

iegādājušies savā īpašumā balonu grupu iekārtas un 80 litru balonu taru. SIA „Rajters” līgumā pār sašķidrinātās gāzes iekārtas nomu 3.4. punktā ir noteikts, ka „(..) Klients nav tiesīgs izmantot Iekārtā trešās personas piegādātu sašķidrināto naftas gāzi bez KOMPĀNIJAS rakstiskas piekrišanas”. Šā līguma 6.7. punktā tiek norādīts līgumsods Ls 100,- par šo klienta saistību pārkāpumu. Bet tā kā SIA „Rajters” neatrodas dominējošā stāvoklī, tad tā darbībā nav konstatējama Konkurences likumā noteikto normu neievērošana. SIA „Rajters” (*) gab. 80 litru baloni) pamatā 80 litru balonu apmaiņu veic Jūrmalā, Rīgā un Rīgas rajonā, bet uzskata, ka pēc atsevišķas vienošanās uzņēmumam būtu iespējams piegādāt minētos balonus arī citos Latvijas reģionos.

SIA “HAG” (15.11.2007. vēstule Nr.2844) piegādā 80 litru balonos pildīto sašķidrināto naftas gāzi gan fiziskām, gan juridiskām personām. Uzņēmums (īpašumā ir (*) gab. 80 litru baloni) uzskata, ka nevarētu nodrošināt minētā tilpuma balonu apmaiņu visā Latvijas teritorijā.

SIA „Pro gāze SNGB” (16.10.2007. vēstule Nr.10-10) 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes piegādes tirgū darbojas kopš 05.01.2007 un uzskata, ka uzņēmuma 80 litru balonu (īpašumā (*) gab. 80 litru baloni) apgrozījums nav būtisks salīdzinājumā ar citu tilpumu balonu apgrozījumu un līdz ar to nav saskāries ar jebkādu ierobežojošu LPG darbību, kā arī min teorētisku iespējamību balonu apmaiņai visā Latvijas teritorijā, bet praktiski katrs gadījums būtu jāizvērtē atsevišķi no ekonomiskā izdevīguma viedokļa.

SIA „INTER GAZ” (22.10.2007.) un SIA „INTER GAZ MT” (22.10.2007. vēstule Nr.300/07 un 30.10.2007. vēstule Nr.303/07) informē, ka nenodarbojas ar mazumtirdzniecību un nepiegādā 80 litru balonos pildīto sašķidrināto naftas gāzi gala patērētājiem, kas nomā balonu grupas iekārtas. Šo uzņēmumu klienti ir juridiskas personas. SIA „INTER GAZ” (īpašumā (*) gab. 80 litru baloni) uzskata, ka nevarētu nodrošināt visu balonu apmaiņu Latvijas teritorijā, bet SIA „INTER GAZ MT” (īpašumā (*) gab. 80 litru baloni) uzskata, ka, ja tāds pieprasījums rastos, uzņēmums varētu nodrošināt minēto balonu apmaiņu visā Latvijas teritorijā.

Līdz ar to, SIA „Pro gāze SNGB”, SIA „INTER GAZ”, SIA „INTER GAZ MT” var uzskatīt par potenciāliem 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes piegādes tirgus dalībniekiem, jo tiem ir nepieciešamā materiāli tehniskā bāze, tehnoloģiskās iekārtas un profesionāli sagatavoti darbinieki, lai ātri un bez lieliem papildu izdevumiem varētu uzsākt pakalpojuma sniegšanu, bet kuri šīs iespējas dažādu iemeslu dēļ pagaidām nerealizē.

Vērtējot minēto pakalpojuma sniegšanu no drošības un patērētāju aizsardzības viedokļa, VEI 12.09.2007. vēstulē Nr.127 norāda, ka balonu grupu iekārtām 80 litru SNG balonu piegādi var veikt jebkurš tirgus dalībnieks, kas saskaņā ar Enerģētikas likumu un likumu „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” ir saņēmis licenci sašķidrinātās naftas gāzes tirdzniecībai (realizācijai). Līdz ar to var uzskatīt, ka sniedzot atsevišķi šos pakalpojumus, patērētāja un iekārtas drošība netiek apdraudēta.

[4] Konkurences likuma pārkāpums LPG darbībā

4.1. LPG *Tehniskajos noteikumos gāzes apgādei* 7. punktā norādīts, ka „Pirms gāzes apgādes sistēmas pieņemšanas ekspluatācijā un gāzes ielaišanas gāzes apgādes sistēmā, Lietotājam ir jānoslēdz līgums ar SIA „Latvijas propāna gāze” par sašķidrinātās naftas gāzes piegādi”. Savukārt *Līguma* 5.1. punkts nosaka, ka „Nomniekam nav tiesību Iekārtā izmantot trešās personas piegādātu gāzi 80 litru gāzes balonos. Šā noteikuma pārkāpšanas gadījumā Iznomātājam ir tiesības vienpusēji izbeigt līgumu un demontēt Iekārtu. Šajā gadījumā Nomniekam jāmaksā līgumsods Ls 100,- apmērā un jānodrošina Iekārtas demontāža saskaņā ar noslēgto līgumu”.

LPG savā 08.06.07 vēstulē Nr.01-6/548 skaidro, ka šādu pakalpojumu (personām, kas māju apkurei uz laiku vēlas izmantot sašķidrināto naftas gāzi, iznomāt arī gāzes apgādes iekārtas) aktīvi ir uzsākusi 2002. gadā. Uzņēmums piedāvā tikai nomāt šādas iekārtas, jo uzskata, ka māju īpašniekiem ir neizdevīgi iegādāties konteinerus un balonus, jo to kopējā vērtība ir Ls (*). Tā kā uzņēmums ir iekārtas īpašnieks, tad tas arī nodrošina balonu uzturēšanu un apkopi atbilstoši normatīvo aktu prasībām. LPG nav minēto gāzes apgādes iekārtu ražotājs, bet iepērk tās no ražotājiem Vācijā. Tā kā uzņēmuma pamatdarbība ir gāzes piegāde, nevis iekārtu iznomāšana, tad LPG slēdz līgumu par gāzes piegādi tikai tādā gadījumā, ja patērētājs apņemas no LPG nomāt iekārtu.

LPG uzskata, ka nav ierobežojumu potenciālajiem gāzes patērētājiem iegādāties šādas gāzes iekārtas, un tad patērētājam būtu iespēja izvēlēties gāzes piegādātāju. Tomēr, ņemot vērā, ka šāds pakalpojums lielākoties tomēr tiek izvēlēts kā pagaidu risinājums, līdz būs pieejams dabas gāzes tīkls, tad piedāvājums iegādāties šo iekārtu gāzes patērētājam īpašumā, kas sastāda aptuvenās izmaksas Ls (*), kā arī iekārtas īpašniekam uzņemties atbildību par iekārtas uzturēšanu un apkopes nodrošināšanu atbilstoši visām normatīvajos aktos noteiktajām normām, nav vērtējams kā ekonomiski izdevīgs.

4.2. Konkurences padome, izvērtējot iegūto informāciju, konstatē, ka LPG, izmantojot dominējošo stāvokli abos konkrētajos tirgos, uz noslēgto līgumu pamata piesaista sev patērētājus abos konkrētajos tirgos, sasaistot balonu grupas iekārtu nomu (realizāciju) ar 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes piegādi. Līdz ar to LPG neļauj pārējiem (esošiem un potenciāliem) tirgus dalībniekiem attīstīt konkurētspējīga produkta (80 litru balonos pildītā sašķidrinātās naftas gāze) mazumtirdzniecību un rada barjeras pārējiem tirgus dalībniekiem ienākšanai konkrētajā tirgū, kas ir pretrunā ar Konkurences likuma 13.pantā noteikto aizliegumu.

LPG viedoklis

Pēc iepazīšanās ar lietu, LPG (30.11.2007. vēstule nr.01-6/1201) ir izteikusi sekojošu viedokli un argumentus attiecībā uz pārkāpuma izvērtēšanā minēto: atzinumā nav analizēta apstrīdētās līguma normas ietekme uz konkurenci. “Minētā līguma norma ir spēkā tikai nomas attiecību laikā. SIA „Latvijas propāna gāze”

līgumi neparedz pienākumu iepirkt noteiktu daudzumu gāzes vai termiņu, kura laikā nomnieks nevar atteikties no nomas pakalpojuma, tādēļ nomnieks var jebkurā laikā izbeigt nomas attiecības, iekārtu nopirkt un izvēlēties citu gāzes piegādātāju vai turpināt saņemt gāzi no mūsu uzņēmuma.” Tāpat LPG uzskata, ka lietā noteiktie fakti ir nepilnīgi, jo nav aplūkoti patērētāju izvēles motīvi, kā arī nav izvērtēts kā SIA „Latvijas propāna gāze” ar savām darbībām kavē konkurenci vai nelabvēlīgi ietekmē patērētāju iespēju saņemt kvalitatīvu pakalpojumu.”

Konkurences padome uzskata, ka, ņemot vērā iekārtas izmaksas, kā pagaidu risinājums patērētājam izdevīgākas ir balonu grupu iekārtas nomas attiecības. Arī LPG 08.06.2007. vēstulē Nr.01-6/548 norāda, ka nav ierobežojumu potenciālajiem gāzes patērētājiem iegādāties gāzes apgādes iekārtas, bet nav šāda pieprasījuma. Patērētājs savu gribu izsaka, izvēloties nomāt balonu grupu iekārtu līdz dabas gāzes nodrošināšanai (sk.lēmuma 1.punktu) ēkā. LPG ar *Līgumā par gāzes piegādi un Tehniskajos noteikumos* ietvertajiem noteikumiem - gan demontāžu par patērētāja līdzekļiem, gan soda sankcijām, ja patērētājs iekārtā izmantos trešās personas piegādāto gāzi, ierobežo patērētāja tiesības brīvi izvēlēties sašķidrinātās naftas gāzes piegādātāju.

Konkurences padome atkārtoti norāda, ka LPG dominējošo stāvokli pierāda tā tirgus daļas konkrētajos tirgos un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu pierāda *Tehniskajos noteikumos* un *Līgumā par gāzes piegādi* ietvertās normas, kas sasaista balonu grupu iekārtas nomas (realizācijas) pakalpojumu ar 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes piegādi, līdz ar to ierobežojot un deformējot konkurenci 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes mazumtirdzniecības tirgū.

[5] Pārkāpuma konstatēšana, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšana

Ņemot vērā augstāk minēto, Konkurences padome konstatē, ka LPG darbības satur Konkurences likuma 13. panta ģenerālklausulā noteikto pārkāpumu, kas izpaudies kā:

- 1) ļaunprātīga dominējošā stāvokļa izmantošana, sasaistot balonu grupu iekārtu nomas pakalpojumu ar 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes piegādi.
- 2) LPG ir veicis darbības, kuras ir veicinājušas 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes mazumtirdzniecības tirgus noslēgšanu.

Pamatojoties uz Konkurences likuma 14. panta pirmo un otro daļu, ja Konkurences padome konstatē tirgus dalībnieku darbībās Konkurences likuma 13.panta pārkāpumu, tā pieņem lēmumu par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu. Lai noteiktu naudas soda apmēru, Konkurences padome, saskaņā ar 19.10.2004. Ministru kabineta noteikumu Nr.862 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā un 13. pantā minētajiem pārkāpumiem” (turpmāk – Noteikumi Nr.862) 13. punktu, ņem vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu, kā arī to, ka:

- 1) LPG atrodas dominējošā stāvoklī konkrētajos tirgos - balonu grupu iekārtas nomas (realizācijas) tirgū Latvijas teritorijā un 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes mazumtirdzniecības tirgū Latvijas teritorijā;
- 2) dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma pārkāpums vērtējams kā smags pārkāpums (Noteikumu Nr. 862 15. punkts).

Saskaņā ar Noteikumu Nr.862 18.2. apakšpunktu par smaga pārkāpuma izdarīšanu nosaka naudas sodu 0,5 līdz 1,5 % apmērā no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma. Konkurences padome atbilstoši Noteikumu Nr.862 14. punktam, nosakot pārkāpuma smaguma pakāpi, ņēma vērā arī LPG pārkāpuma radītās vai iespējamās sekas. Konkrētā pārkāpuma, kas izpaužas kā balonu grupu iekārtu nomas pakalpojuma sasaistīšana ar 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes piegādi, radītās sekas ir konkurences ierobežošana 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes mazumtirdzniecības tirgū. Bet ņemot vērā, ka balonu grupu iekārta kā apkures risinājums lielākoties tiek izmantots kā pagaidu risinājums, kā arī ievērojot Noteikumu Nr.862 18.2. apakšpunktā noteikto, naudas soda apmērs nosakāms 0,5 % apmērā no LPG 2006. gada neto apgrozījuma.

Ar pārkāpumu saistītās darbības LPG veic kopš 2002. gada jūnija (18.06.2007.vēstule nr.01-6/548) līdz šim brīdim.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.862 19. punktu, ņemot vērā pārkāpuma ilgumu, naudas soda apmēru nosaka šādi – (..) ja pārkāpums ilgst vairāk par pieciem gadiem, naudas sods ir 0,5% līdz 1% no pēdējā finanšu gada apgrozījuma no saimnieciskās darbības (neto apgrozījuma). Konkurences padome, ņemot vērā LPG pārkāpumu ilgumu, kurš ilgst kopš 2002. gada jūnija un turpinās vēl šodien, par Konkurences likuma 13. panta ģenerālklausulas pārkāpumu un ievērojot Noteikumu Nr.862 19. punktā noteikto, naudas sodu nosaka 0,5 % apmērā no LPG 2006. gada neto apgrozījuma.

Konkurences padome, izvērtējot ar konkrēto lietu saistīto informāciju, secina, ka LPG darbībās lietas izpētes gaitā nav konstatējami atbildību mīkstinājoši apstākļi atbilstoši Noteikumu Nr.862 21. punktam.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.862 17. punktu, kopējo naudas soda apmēru par vienu pārkāpumu aprēķina, summējot saskaņā ar šo noteikumu 18. un 19. punktiem noteiktos naudas sodus.

LPG neto apgrozījums 2006. gadā ir bijis Ls 17 590 957. Tādējādi kopējais naudas soda apmērs par Konkurences likuma 13. panta ģenerālklausulas pārkāpumu nosakāms 1 % apmērā, kas ir Ls 175 909,57.

Administratīvo aktu ir nepieciešams izdot, lai atturētu šī lēmuma adresātu un citus tirgus dalībniekus no Konkurences likuma pārkāpuma izdarīšanas. Konkurences padome uzskata, ka labums sabiedrības interesēm var tikt sasniegts ar mazāka naudas soda piemērošanu nekā saskaņā ar Noteikumu Nr.862 17. punktu aprēķināto naudas sodu. Saskaņā ar Noteikumu Nr.862 24. punktu, Konkurences padome var samazināt kopējo naudas soda apmēru, ja tirgus dalībnieka pēdējā

noslēgtā finanšu gada neto apgrozījums pārkāpumā iesaistītajā konkrētajā tirgū ir mazāks par 10% no šī tirgus dalībnieka pēdējā noslēgtā finanšu gada neto apgrozījuma. LPG apgrozījums balonu grupu iekārtas nomas pakalpojuma tirgū, ar kuru tiek sasaistīts 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes mazumtirdzniecības tirgus, ir (*) mazāks kā 1% (Ls (*)) no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma. Ievērojot minēto, un pamatojoties uz Noteikumu Nr.862 24. punktu, Administratīvā procesa likuma 5., 13. un 66. pantu, Konkurences padome uzskata, ka SIA „Latvijas propāna gāze” naudas sods samērīgi samazināms un tādējādi nosakāms Ls 17 590,96 apmērā.

Tiesisko pienākumu uzlikšana

Konkurences padome, izvērtējot lietā konstatētos faktiskos apstākļus un ņemot vērā samērīgumu un lietderības apsvērumus, secina, ka LPG ir uzliekami tiesiskie pienākumi, kas nodrošinātu lēmumā konstatētā pārkāpuma, kas izpaužas kā balonu grupas iekārtu nomas (realizācijas) pakalpojuma sasaistīšana ar 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes piegādi, izbeigšanu, sabiedrības interešu aizskārums efektīvu novēršanu un nepieļaušanu nākotnē:

1. Pārtraukt piemērot un izslēgt LPG ar patērētājiem noslēgto:

1.1. *Tehnisko noteikumu gāzes apgādei 7. punktā ietvertu pienākumu Lietotājam noslēgt līgumu ar LPG par sašķidrinātās naftas gāzes piegādi;*

1.2. *Līguma par sašķidrinātās naftas gāzes piegādi 5.1. punktu, kurā noteikts: „Nomnieks pērk gāzi no SIA „Latvijas propāna gāze” visu Iekārtas nomas laiku. Nomniekam nav tiesību Iekārtā izmantot trešās personas piegādātu gāzi. Šā noteikuma pārkāpšanas gadījumā Iznomātājam ir tiesības vienpusēji izbeigt līgumu un demontēt Iekārtu. Šajā gadījumā Nomniekam jāmaksā līgumsods Ls 100,- apmērā un jānodrošina Iekārtas demontāža saskaņā ar šo līgumu”.*

2. Turpmāk neietvert 1. punktā norādītos noteikumus jaunajos, vēl nenoslēgtajos LPG līgumos par sašķidrinātās naftas gāzes piegādi, tehniskajos noteikumos gāzes apgādei vai kādos citos juridiski saistošos dokumentos, kas tiek noslēgti ar klientiem (patērētājiem).

3. Trīs mēnešu laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas informēt klientus (patērētājus) par 1. punktā minēto noteikumu izslēgšanu no jau noslēgtajiem līgumiem un tehniskajiem noteikumiem.

Ievērojot APL 185. panta ceturtais daļas 3. punktā un 360. panta otrās daļas 2. punktā noteikto, Konkurences padome uzskata, ka uzlikto tiesisko pienākumu izpilde ir steidzama un ka ar iespējamo pieteikumu tiesā par Konkurences padomes lēmumu kopumā vai kādu tā daļu tiesisko pienākumu izpilde nedrīkst tikt apturēta. Tiesisko pienākumu izpildes steidzamība pamatojas ar to, ka konstatētie pārkāpumi ir smagi un rada būtisku sabiedrības interešu aizskārums. 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes mazumtirdzniecības tirgū nepastāv efektīva konkurence, un LPG ir iespēja ar savu konkurences normām neatbilstošo rīcību ilgstoši deformēt tirgu.

Ņemot vērā tirgus situāciju, Konkurences padome uzskata, ka tiesisko pienākumu izpilde zaudētu savu nozīmi, ja tā nebūtu noteikta kā nekavējoša ar lēmuma spēkā stāšanās brīdi, kā arī, ja klienti netiktu informēti par attiecīgo līguma noteikumu izslēgšanu, kā rezultātā tirgus deformācija varētu turpināties. Noteiktais trīs mēnešu termiņš klientu informēšanai uzskatāms par samērīgu un pietiekošu gan ņemot vērā LPG iespējas, gan klientu intereses.

Tiesisko pienākumu izpilde, kas steidzamības kārtā sāksies ar lēmuma spēkā stāšanās brīdi (ar lēmuma paziņošanas brīdi) sekmēs konkurences attīstību 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes mazumtirdzniecības tirgū, tādējādi novēršot būtisku sabiedrisko interešu un personas mantas aizskārumu.

Ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz Konkurences likuma 8. panta pirmās daļas 3. punktu, 13. panta ģenerālklausulu, 14. panta pirmo un otro daļu, 19.10.2004. Ministru kabineta noteikumu Nr.862 „Kārtība, kādā nosakāms naudas par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13. pantā minētajiem pārkāpumiem” 3., 13., 15., 18., 19. un 21. punktu, Administratīva procesa likuma 8., 13., 66. pantu, 185. panta ceturtās daļas 3. punktu un 360. panta otrās daļas 2. punktu, Konkurences padome

nolēma:

1. Konstatēt Konkurences likuma 13. panta ģenerālklausulas pārkāpumu SIA „Latvijas propāna gāze” darbībās.

2. Lai izbeigtu pārkāpumu, kas izpaužas kā balonu grupas iekārtu nomas (realizācijas) pakalpojuma sasaistīšana ar 80 litru balonos pildītās sašķidrinātās naftas gāzes piegādi, uzlikt SIA „Latvijas propāna gāze” tiesiskos pienākumus no lēmuma spēkā stāšanās brīža:

2.1. pārtraukt piemērot un izslēgt LPG ar patērētājiem noslēgto:

2.1.1. *Tehnisko noteikumu gāzes apgādei* 7. punktā ietverto pienākumu Lietotājam noslēgt līgumu ar LPG par sašķidrinātās naftas gāzes piegādi;

2.1.2. *Līguma par sašķidrinātās naftas gāzes piegādi* 5.1. punktu, kurā noteikts: „Nomnieks pērk gāzi no SIA „Latvijas propāna gāze” visu Iekārtas nomas laiku. Nomniekam nav tiesību Iekārtā izmantot trešās personas piegādātu gāzi. Šā noteikuma pārkāpšanas gadījumā Iznomātājam ir tiesības vienpusēji izbeigt līgumu un demontēt Iekārtu. Šajā gadījumā Nomniekam jāmaksā līgumsods Ls 100,- apmērā un jānodrošina Iekārtas demontāža saskaņā ar šo līgumu”;

2.2. turpmāk neietvert 2.1. punktā norādītos noteikumus jaunajos, vēl nenoslēgtajos LPG līgumos par sašķidrinātās naftas gāzes piegādi, tehniskajos noteikumos gāzes apgādei vai kādos citos juridiski saistošos dokumentos, kas tiek noslēgti ar klientiem (patērētājiem).

2.3. trīs mēnešu laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas informēt klientus (patērētājus) par 2.1. punktā minēto noteikumu izslēgšanu no jau noslēgtajiem līgumiem un tehniskajiem noteikumiem.

3. Uzlikt SIA „Latvijas propāna gāze” naudas sodu Ls 17 590,96 (septiņpadsmit tūkstoši pieci simti deviņdesmit lati un 96 santīmi) apmērā. Uzliktā naudas soda summa 45 dienu laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas jāieskaita Valsts budžetā (Saņēmējs: Valsts kase reģ. Nr. 90000050138, konta Nr. LV93TREL1060001010900, BIC: TRELLV22).

4. Uzlikt SIA „Latvijas propāna gāze” pienākumu 10 dienu laikā pēc 2. un 3. punktā minētajiem termiņiem paziņot Konkurences padomei par uzlikto pienākumu izpildi.

Saskaņā ar Konkurences likuma 8. panta otro daļu Konkurences padomes lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā rajona tiesā viena mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas.

(*) – Ierobežotas pieejamības informācija

Priekšsēdētāja

I.Jaunzeme